

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse
Holbergsgade 6
1057 København K
Att. Tove Kjeldsen
(mail: tk@sum.dk og sum@sum.dk)

5. december 2014

Høringssvar til miljøvurdering af forslag til plan for etablering af slutdepot for dansk lav- og mellemaktivt affald

Dette høringssvar henviser til forslag til "Plan og miljøvurdering for etablering af slutdepot for dansk lav- og mellemaktivt affald" (oktober 2014) og "Plan for etablering af slutdepot for dansk lav- og mellemaktivt affald. Miljørapport" (1. oktober 2014).

1. Opponent og forskningsmæssige afsæt for høringssvar

Høringssvaret er udarbejdet af Det Danske Center for Miljøvurdering (DCEA). DCEA er et forsknings- og vidensmiljø på Institut for Samfundsudvikling og Planlægning ved Aalborg Universitet. Centeret arbejder med miljøvurdering og planlægning, og indgår i samarbejder og partnerskaber ud fra et not-for-profit perspektiv og med sigte på at sikre en demokratisk og mere bæredygtig samfundsudvikling.

DCEA har i 2014 gennemført forskning i relation til den konkrete miljøvurdering og inddragelsen af offentligheden, herunder gennemført en spørgeskemaundersøgelse til borgere og politikere i de udpegede lokaliteter. Formålet med forskningen var at indsamle viden om bl.a. borgernes forståelse af problematikken, holdninger, bekymringer og deltagelse i processen og oplevelsen heraf samt input til scoping. Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen er afleveret i to rapporter, som er medsendt som del af høringssvaret.

Ud fra ønske om at resultaterne kunne udgøre et konstruktivt supplement i processen blev der taget følgende initiativer:

- Invitation til SUM om at få inkluderet eventuelle spørgsmål i spørgeskemaet (brev dateret 11. juli 2014)
- Møde i SUM omkring fremsendte resultater fra spørgeskemaundersøgelsen. (4. september 2014)
- Orientering af SUM omkring offentliggørelse af rapport samt baggrundsrapport (mail dateret 18. september 2014)

2. Høringssvar

DCEA indgiver høringssvar på følgende emner:

- Alternativvurdering og timing af miljøvurdering
- Vurdering af sociale og socio-økonomiske konsekvenser
- Kobling mellem plan og miljøvurdering

Disse emner er uddybet i følgende rapport, hvor der også er andre punkter rejst:

- *"Potentielt depot for radioaktivt affald - Spørgeundersøgelse til borgere i de berørte områder. Anbefalinger og Resultater."*, af Lone Kørnøv, Sanne Vammen Larsen, Sara Bjørn Aaen, Ivar Lyhne og Helle Nielsen, Det Danske Center for Miljøvurdering, Institut for Planlægning, Aalborg Universitet

Resultaterne præsenteret i ovennævnte rapport er alene udvalgte resultater. For at få et fuldt dækkende billede af grundlaget for anbefalingerne, anbefales, at SUM læser baggrundsrapporten med alle data fra undersøgelsen.

Begge rapporter kan downloades her: <http://www.dcea.dk>

2.1 Alternativvurdering og timing af miljøvurdering

Baggrund

Den igangværende strategiske miljøvurdering (SMV) omhandler alternativet slutdeponi til en fortsat opbevaring på Risø. Sideløbende vurderes to andre løsninger i to andre spor: En mellemlager løsning samt en håndtering af det særlige langlivede radioaktive affald i udlandet. De to sidstnævnte spor behandles særskilt og er ikke indtil videre genstand for samme grad af gennemsigtighed og inddragelse af offentligheden som er tilfældet for slutdeponiet, der indgår i miljøvurderingen.

I SUM's procesplan redegøres endvidere for, at *"der etableres et beslutningsgrundlag på overordnet niveau om muligheder for etablering af en mellemlagerløsning."* og for grundlaget for en politisk beslutning om spor: *"På baggrund af omegnsstudier og den gennemførte miljøvurdering vedr. slutdepotsporet, beslutningsgrundlaget om mellemlagerløsning og status vedr. mulighed for eksport af affaldet forventes en politisk beslutning vedrørende spor"*.

Kritikpunkter

1. Afgrænsningen af nærværende miljøvurdering til alene at omhandle det ene spor – koblet med den fremsatte procesplan – muliggør ikke en sammenholdelse og vurdering af de fremsatte alternativer (3 spor) ud fra samme kriterier.
2. Beslutningen om ikke at miljøvurdere alle spor begrænser gennemsigtighed for såvel politikere som offentlighed og begrænser den offentlige deltagelse, hvilket kan anses som værende et demokratisk problem.
3. DCEA finder at en politisk beslutning omkring mellemlagerløsning er omfattet af kravet om en forudgående vurdering af indvirkninger på miljøet i overensstemmelse med direktiv 2001/42/EF. DCEA konstaterer at der forud for politisk beslutning om mellemlager ikke forventes udarbejdet en miljøvurdering.

En sådan beslutning vil kunne påklages, og må forventes blive underkendt.

2.2. Vurdering af sociale og socio-økonomiske konsekvenser

Baggrund

DCEA mener, at det er positivt, at SUM har inkluderet socio-økonomiske konsekvenser i miljørapporten, da de socio-økonomiske konsekvenser er af stor betydning i forhold til et slutdepot. Under hver enkelt lokalitet er der således redegjort for de socioøkonomiske konsekvenser, som de er italesat af lokale interessenter i scoping fasen. DCEA mener dog også, at behandlingen af de socioøkonomiske konsekvenser kan og bør forbedres væsentligt på flere områder.

Kritikpunkter

- En nærmere behandling af de socio-økonomiske konsekvenser udskydes til VVM-stadiet. DCEA ser dette som stærkt problematisk idet, det kommer til at betyde, at de socio-økonomiske konsekvenser reelt ikke får nogen indflydelse på udvælgelsen af lokalitet, da denne sker forud for en VVM redegørelse. Man kan fristes til at spørge, hvad meningen er med at belyse de socio-økonomiske konsekvenser, hvis de alligevel ikke er udformet tilstrækkeligt detaljeret til at kunne bidrage til at danne baggrund for valg af lokalitet.
- Der er primært tale om en beskrivelse af de bekymringer, lokale interessenter har fremsat i scoping fase. Således er der ikke taget stilling til bekymringerne eller vurderet relevans eller risiko for forekomsten af påvirkningerne. Hvor der enkelte steder optræder en vurdering, er den ikke tilstrækkeligt begrundet eller dokumenteret.
- Vurderingen af de socio-økonomiske problemstillinger er ikke sket separat for den enkelte lokalitet. Således ses det, at samme konklusion gentages for samtlige af de 6 lokaliteter. På den baggrund vil det være vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at vurdere hvilken lokalitet, der medfører færrest negative socio-økonomiske konsekvenser.
- Vurderingen af de socio-økonomiske problemstillinger er ikke vurderet i forhold til de forskellige depotyper. Af vedlagte rapport fremgår det, at der i høj grad skelnes mellem de forskellige depotyper og der vil forventeligt være en variation i hvilke socio-økonomiske konsekvenser, de to depotyper medfører. De konklusioner der drages på baggrund af denne vurdering af de socio-økonomiske konsekvenser for et slutdepot vil således ikke kunne overføres til en mellemlagerløsning.
- Der tages ikke på nuværende tidspunkt stilling til afværgeforanstaltninger for de forventede socio-økonomiske konsekvenser. På trods af at man erkender, at der er en *"risiko for påvirkning af socio-økonomiske forhold"* synes det at være opfattelsen, at de socio-økonomiske konsekvenser kan afværges ved hjælp af bedre information af interessenterne i lokalområdet. DCEA vil stille sig kritisk over for den mulighed, at man kan imødekomme en negativ påvirkning på fødevareeksport eller turisme ved information af lokalbefolkningen.

2.3. Kobling mellem plan og miljøvurdering

Baggrund

Planen for etablering af slutdepot for dansk lav- og mellemaktivt affald omfatter:

- områdeafgrænsninger samt
- retningslinjer for etablering af slutdepot.

I Miljørapporten nævnes retningslinjerne på stikordsform på side 3 og indgår tilsyneladende kun indirekte som baggrund for udpegningerne. Vægten i miljøvurderingen er på konsekvenser forbundet med de enkelte områder, mens der ikke forefindes en systematisk vurdering af også retningslinjer.

I anden praksis og andre miljørapporter, eksempelvis miljøvurderinger af kommuneplaner, adskilles vurdering af udpegninger og retningslinjer som to separate elementer.

Kritikpunkter

1. DCEA mener, at det er en mangel, at miljørapporten alene omfatter udpegninger og ikke direkte vurderer retningslinjerne angivet i "Plan og miljøvurdering for etablering af slutdepot for dansk lav- og mellemaktivt affald" (s. 14-15).

Udover at være en formel mangel i miljørapporten, anser vi det også som centralt miljømæssigt. Det er i høj grad retningslinjer, der fastlægger rammer for fremtidige anlægstilladelser og derfor bør de være centrale i miljørapporten. Eksempler på vurderinger kunne være: Kan reduktion af miljøkonsekvenser gennem afbødende tiltag tale for at tilpasse retningslinjerne? Kunne miljøkonsekvenser tale for at tilføje andre retningslinjer?

På vegne af Det Danske Center for Miljøvurdering

Lone Kørnøv
Professor i miljøvurdering